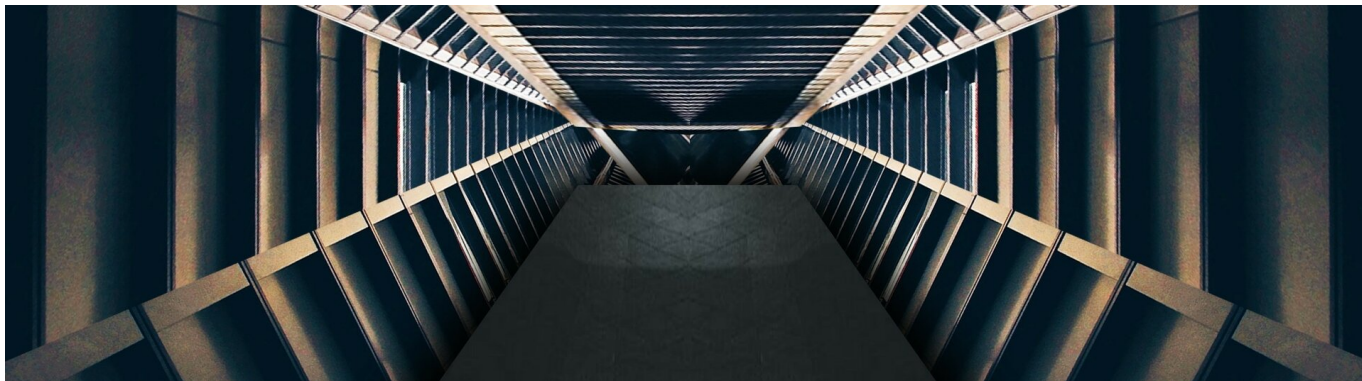

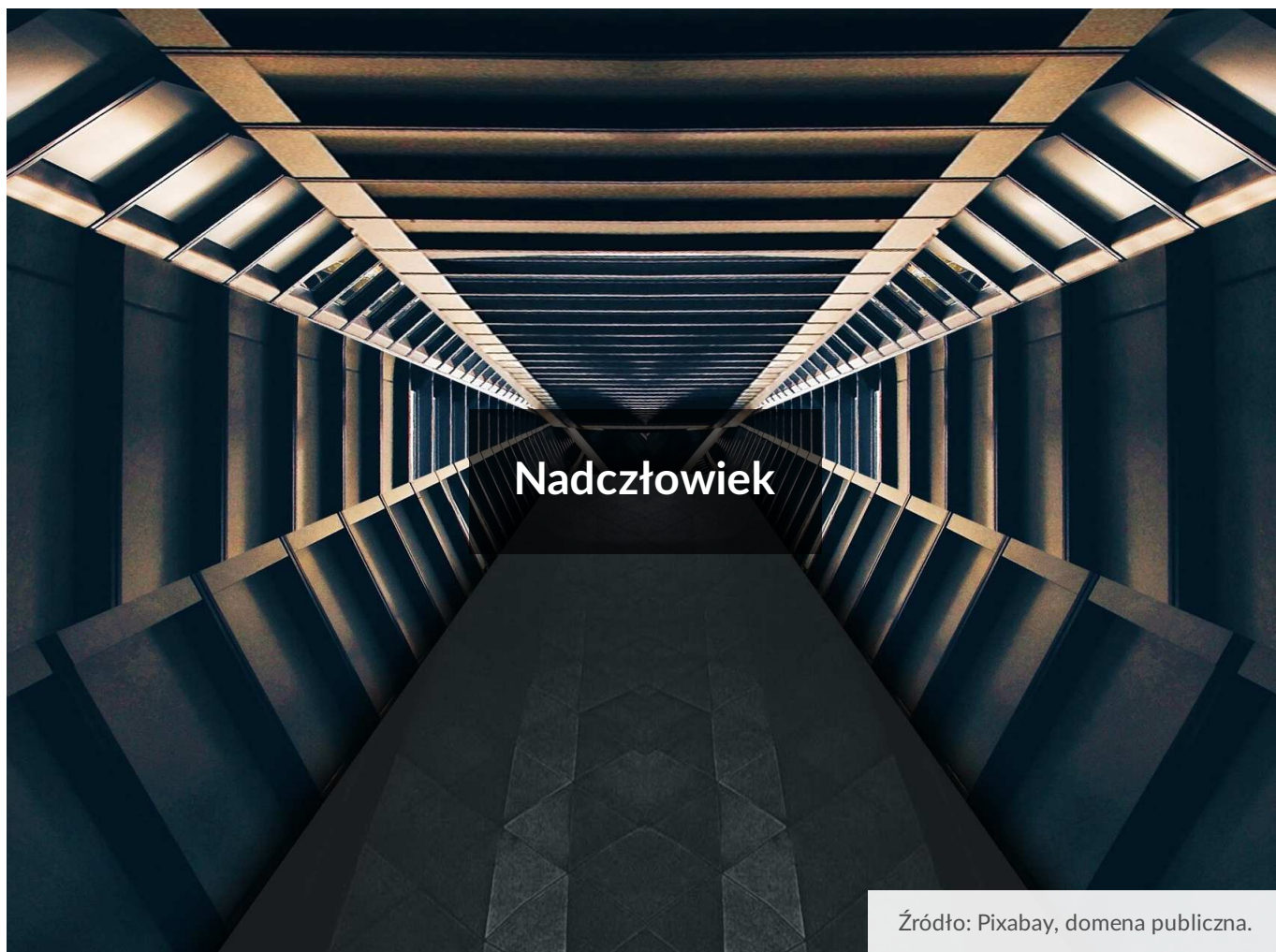

Nadczłowiek

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Prezentacja TED](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Nietzsche Friedrich, *Wiedza radosna*, tłum. L. Staff, Warszawa.
- Friedrich Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra. Książka dla wszystkich i dla nikogo. Przedmowa Zaratustry*, tłum. W. Berent.
- Friedrich Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra*, tłum. W. Berent.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Czy wiesz, skąd wzięły się nazistowskie pojęcia podludzi i rasowej czystości? Niestety pojawiły się w rezultacie wypaczenia myśli Nietzschego, jego koncepcji nadczłowieka i rozważań o silniejszej rasie. Dla zobrazowania swojej koncepcji woli mocy i swojego ideału życia Nietzsche opisał postać wyzwoloną ze wszelkich więzów moralności, przesądów i religii. Postać tę nazwał nadczłowiekiem, w opozycji do zwykłego człowieka, który nie dojrzał do pełnego życia. Miała to być istota twórcza, obdarzona ponadprzeciętną wolą mocy. Nietzsche zauważał przy tym, że w historii ludzkości nadczłowiek pojawiał się już i bywał uosobieniem zła, jak Aleksander Wielki. Zastanawiał się jednak nad możliwością „hodowli nadczłowieka”, który byłby apoteozą ludzkości.

Twoje cele

- Poznasz koncepcję nadczłowieka.
- Prześledzisz, jak koncepcja nadczłowieka Nietzschego wiązała się z jego poszukiwaniem nowej moralności.
- Zastanowisz się, jakie kryteria przyjmujemy współcześnie, oceniając wartość i dojrzałość człowieka.

Przeczytaj

Nadczłowiek

Ucieleśnieniem walki z samym sobą w imię mocy jest nadczłowiek. Jego nadejście Nietzsche zwiastował w dziele *Tako rzecze Zaratustra*, gdzie rozwinął wizję ewolucji gatunku ludzkiego. Dowodził, że współcześni ludzie nie osiągnęli jeszcze ostatecznego stopnia rozwoju: są niedoskonali i stanowią tylko zaczyn istoty wielkiej i wzniosłej – nadczłowieka. Stąd hasło: „Człowiek jest tym, co przewyżczone być winno” i słowa skierowane do współczesnych:

((Friedrich Nietzsche

Tako rzecze Zaratustra

Przebyliście drogę od robaka do człowieka, i wiele jest w was jeszcze z robaka. Byliście niegdyś małpami i dziś jest jeszcze człowiek bardziej małpą, niżli jakakolwiek małpa.

Źródło: Friedrich Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra*, tłum. W. Berent.

Fragment fresku *Szkoła ateńska* Rafaela.

Nadczłowiekiem może być tylko ten, kto jest twórcą. Twórczość nie polega na uprawianiu jakiegoś rodzaju sztuki, lecz na twórczym sposobie życia. Człowiek powinien być twórczy w odniesieniu do własnego człowieczeństwa. Powinien pokonywać swą słabość i nędzę oraz stale przekraczać samego siebie.

Źródło: domena publiczna.

Nietzsche nigdzie nie zdefiniował precyzyjnie, kim jest nadczłowiek, gdyż w dużym stopniu był to dla niego odległy ideał, horyzont naszych dążeń. Wiemy jednak, że musi to być istota, która świadomie kieruje się wolą mocy, radością istnienia, jest wzniosła

i wyrafinowana, rozwija wszystkie swoje instynkty, nawet te najbardziej subtelne. Drogę rozwoju takiej istoty Nietzsche naszkicował w przypowieści *O trzech przemianach*. Najpierw człowiek jest wielbłądem, tj. bierze na siebie wyzwania i ciężary życia, poznaje swoje granice i możliwości. To czas nauki i prób. Następnie staje się lwem i idzie na pustynię, żeby walczyć ze smokiem. Ten smok to kultura zachodnia, jej **stereotypy**, przesady, normy, którymi próbuje człowieka niewolić. To czas wojny. W końcu człowiek staje się dziecięciem i nareszcie patrzy na świat czystym i niewinnym okiem. To czas afirmacji i radości istnienia.

Słownik

ewolucja

(łac. *evolutio* – rozwinięcie) proces zachodzący w przyrodzie na przestrzeni wielu pokoleń, polegający na zmianach budowy organizmów i powstawaniu nowych; proces przeobrażeń, przechodzenia do stanów bardziej złożonych; proces stopniowego rozwoju społeczeństwa od form prostszych do bardziej doskonałych

nihilizm

(łac. *nihil* – nic) całkowita relatywizacja ogólnie przyjętych norm i wartości; poglądy i oparte na nich postawy występujące w drugiej połowie XIX w. w filozofii niemieckiej i rosyjskiej, odrzucające przyjęte normy

stereotyp

(gr. *stereos* – stężały, twardy + *typos* – odcisk) funkcjonujący w świadomości społecznej uproszczony i zabarwiony wartościująco obraz rzeczywistości

Film edukacyjny

Polecenie 1

Na podstawie filmów i fragmentu audiobooka oraz innych źródeł postaraj się stworzyć portret psychologiczny nadczłowieka. Jak odróżnisz go od innych ludzi?

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DfSYbXpTr>

Film edukacyjny. Koncepcja nadczłowieka Friedricha Nietzschego cz. 1.

Wykłada prof. Jan Hartman.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiada o koncepcji nadczłowieka u Fryderyka Nietzschego. Część pierwsza

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DfSYbXpTr>

Film edukacyjny. Koncepcja nadczłowieka Friedricha Nietzschego cz. 2.

Wykłada prof. Jan Hartman.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiada o koncepcji nadczłowieka u Fryderyka Nietzschego. Część druga

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/Pctr3Rph0>

Friedrich Nietzsche

Tako rzecze Zaratustra. Książka dla wszystkich i dla nikogo. Przedmowa Zaratustry

Nadczłowiek

Gdy Zaratustra zaszedł do najbliższego miasta u skraju lasów, znalazł tam wiele ludu, zgromadzonego na rynku, gdyż było obwieszczono, iż linoskok da widowisko. Zaratustra tak rzekł do ludu:

— Ja was uczę nadczłowieka. Człowiek jest czymś, co pokonanem być powinno. Cóżście uczynili, aby go pokonać?

Wszystkie istoty stworzyły coś ponad siebie; chcecież być odpływem tej wielkiej fali i raczej do zwierzęcia powrócić, niżli człowieka pokonać?

Czemże jest małpa dla człowieka? Pośmiewiskiem i wstydem bolesnym. Temże powinien być człowiek dla nadczłowieka: pośmiewiskiem i sromem bolesnym.

Przebyliście drogę od robaka do człowieka, i wiele jest w was jeszcze z robaka. Byliście kiedyś małpami i dziś jest jeszcze człowiek bardziej małpą, niżli jakakolwiek małpa.

Kto zaś jest pośród was najmędrszym, ten jest dwurodkiem i mieszańcem rośliny i upiora. Mówież ja wam, byście się upiorami lub roślinami stali?

Patrzcie, ja wam wskazuję nadczłowieka!

Nadczłowiek jest treścią ziemi. Wasza woła niech rzeknie: nadczłowiek niech będzie ziemi treścią!

Zaklinam was, bracia, pozostańcie wierni ziemi i nie wierzcie tym, co wam o nadziemskich mówią nadziejach! Truciciele to są, biedni czy nieświadomi!

Wzgardziciele to ciała, wymierający i sami zatruci, którymi ziemia się umęczyła; obyż się prędzej precz wynieśli!

Niegdyś było bluźnierstwo Bogu największem zuchwalstwem, lecz Bóg umarł, a z nim zmarli i ci bluźniercy. Ziemi bluźnić jest rzeczą najstraszniejszą, jako też cenić bardziej wnętrzości niezbadanego niżli treść tej ziemi!

Niegdyś spoglądała dusza wzgardliwie na ciało; naonczas była ta wzgarda czemś najwyższem; chciała mieć dusza ciało chude, wstrętne, zagłodzone. Mniemała, iż się ciało i ziemi tak oto umknie.

O, ta dusza była sama jeszcze chuda, wstrętna i zagłodzona i okrucieństwo było rozkoszą tej duszy!

Lecz wy nawet sami, bracia moi, powiedzcież mnie: co wam ciało wasze o duszy waszej zwiastuje? Nie jestże wasza dusza ubóstwem i brudem, i żalosną błogością?

Zaprawdę, brudnem stworzeniem jest człowiek. Trzeba być morzem, aby brudne strumienie w siebie przyjmować i samemu się nie zabrukać.

Patrzcie, ja was uczę nadczłowieka: ten jest morzem, w nim wasza wielka wzgarda zatonać zdoła.

Co jest największe z ducha, czego wy doznać możecie? Jest to godzina wielkiej wzdgardy. Godzina, w której wasze szczęście wstrętem was przejmie, zarówno jako rozum wasz oraz cnota wasza.

Godzina, kiedy powiecie: „I cóż z mego szczęścia! Jest ono ubóstwem i brudem, i żalosną błogością. Lecz me szczęście powinno samo istnienie usprawiedliwiać!”.

Polecenie 2

Gdybyśmy chcieli poszukać postaci najbliższych Nietzscheańskiemu ideałowi nadczłowieka, kim by oni byli? Czy można znaleźć przykłady takich jednostek wśród znanych ludzi?

Prezentacja TED

Polecenie 1

Przypomnij sobie drogę rozwoju nadczłowieka, o której pisał Nietzsche. Opisz krótko każdą z nich.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DurJE0N9n>

Prezentacja TED. Trzy przemiany ducha.

Wykład prof. Tadeusza Gadacza.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiada o nietzscheańskiej koncepcji trzech przemian ducha

Ćwiczenie 1

Dopasuj odpowiednio cechy do rodzajów wolności lub jej braku, prezentowanych przez Nietzschego.

wielbłąd

wolność pozytywna

wolność od obciążeń

wolność negatywna

lew

autonomiczne kształtowanie
rodzaju wolności

możliwość wybór

dziecko

świadomość pragnień
związanych z wolnością

zobowiązania i przykazania

ciężar nakazów

świadomość odrzucenia
nakazów

brak wolności

Polecenie 2

Jaki aspekt łączy wolność pozytywną i negatywną? Jakie doświadczenia przesądzą o tym aspekcie?

Ćwiczenie 2

Co oznaczają słowa, że egzystencja poprzedza esencję?

- ☐ Najpierw istnieją materialne rzeczy, a potem dopiero powstają ich idee.
- ☐ Bóg patrzy na całą ludzkość, lecz to ludzkość tworzy idee rzeczy.
- ☐ Sami tworzymy własną egzystencję, ponieważ nie istnieje Bóg, który byłby stwórcą esencji.

Polecenie 3

Przedstaw fikcyjną biografię żyjącego współcześnie nadczłowieka. Jak mogłoby wyglądać dzisiaj jego życie?

Praca domowa

Czy istnienie Boga ogranicza naszą wolność? Rozwiń w eseju myśl Nietzschego.

((Friedrich Nietzsche

Wiedza radosna

Rzeczywiście, my filozofowie i „duchy wolne” czujemy się na wieść, że „Bóg umarł”, jakby opromienieni nową jutrzenką; serce nasze przelewa się wdzięcznością, zdumieniem, przeczuciem, oczekiwaniem – w końcu ukazuje się nam widnokrąg znów wolny, chociaż by nawet nie był jasny, wreszcie znów mogą wybiegać okręty nasze [...].

Źródło: Friedrich Nietzsche, *Wiedza radosna*, tłum. L. Staff, Warszawa, s. 288.

Dla nauczyciela

Autor: Ewa Orlewicz

Przedmiot: Filozofia

Temat: Nadczłowiek

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

9. Friedrich Nietzsche. Uczeń:

- 1) przedstawia motywy nietzscheańskiej krytyki moralności tradycyjnej i chrześcijaństwa;
- 2) wyjaśnia pojęcia woli mocy i nadczłowieka;
- 4) analizuje fragment Tako rzecze Zaratustra (Przedmowa Zaratustry) Friedricha Nietzschego.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Poznasz koncepcję nadczłowieka.
- Prześledzisz, jak koncepcja nadczłowieka Nietzschego wiązała się z jego poszukiwaniem nowej moralności.
- Zastanowisz się, jakie kryteria przyjmujemy współcześnie, oceniając wartość i dojrzałość człowieka.

Cele operacyjne. Uczeń:

- omawia koncepcję nadczłowieka;

- wyjaśnia, jak koncepcja nadczłowieka Nietzschego wiązała się z jego poszukiwaniem nowej moralności;
- sformułuje kryteria, jakie przyjmujemy współcześnie, oceniając wartość i dojrzałość człowieka.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- rozmowa kierowana;
- praca z multimediami;
- esej filozoficzny;
- film.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z medium w sekcji „Film edukacyjny”.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i wyświetla na tablicy temat i cele lekcji. Prosi uczniów, by na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją zaproponowali kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: *Z czym kojarzy wam się pojęcie „nadczyłowiek”?*

Faza realizacyjna:

1. **Praca z tekstem.** Uczniowie przystępują do cichego czytania tekstu e-materiału. Indywidualnie zapoznają się z treścią w sekcji „Przeczytaj” i zapisują w zeszycie minimum pięć pytań do tekstu. Uwaga: każde z pytań musi rozpoczynać się od słowa „dlaczego”. Następnie zadają swoje pytania dowolnie wybranej osobie z klasy i odpowiadają na nie. Nauczyciel może wybrać jedno z pytań do zadania domowego.
2. Nauczyciel dzieli uczniów na 5 grup. Każda z nich ma za zadanie stworzyć portret psychologiczny nadczłowieka. Po upływie czasu na wykonanie zadania zespoły prezentują swoje portrety na forum klasy i je omawiają.
3. Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat: *Gdybyśmy chcieli poszukać postaci najbliższych Nietzscheańskiemu ideałowi nadczłowieka, kim by oni byli? Czy można znaleźć przykłady takich jednostek wśród znanych ludzi?*

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania zajęć uczniowie dobierają się w pary. Oglądają wywiad z profesorem Janem Hartmanem i wykonują ćwiczenia od 1 do 3 z zakładki „Prezentacja TED”.

Praca domowa:

1. Napisz esej na temat *Czy istnienie Boga ogranicza naszą wolność?*

Materiały pomocnicze:

- *Słownik-przewodnik filozoficzny. Osoby, problemy, terminy*, oprac. zbiorowe, Lublin 2012.
- Kuszak L., *Fryderyk Nietzsche: w poszukiwaniu utraconego ideału*, Kraków 1995.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Film edukacyjny” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.